

Tiivistelmä selkokielellä

Tämä on selkokielinen tiivistelmä tutkimuksesta, jonka nimi on

*”On aina oltava 200 % parempi” –
Vammaisten ja kuurojen taiteilijoiden
toimintamahdollisuudet ja taiteilijapolut.*



Tutkimus on minun, Outi Salonlahden, opinnäytetyö.

Tutkin, millaiset mahdollisuudet vammaisilla ja kuuroilla ihmisillä on tulla taiteilijoiksi ja työskennellä taiteilijoina.

Tutkimuksen osallistujat

Olen kerännyt tietoa tutkimukseeni kahdella tavalla:

1. Pyysin vammaisia ja kuuroja taiteilijoita kirjoittamaan elämästään tarinan. Lisäksi haastattelin taiteilijoita, joille kirjoittaminen on vaikeaa.
2. Etsin tietoa DuvTeaternin taiteilija-arkistosta. DuvTeatern on ruotsinkielinen teatteri Helsingissä. Taiteilija-arkistossa on tietoa teatterin näyttelijöistä.

Tutkimukseen osallistui yhteensä 21 taiteilijaa.

He työskentelevät monilla taiteen aloilla.

Mukana on esimerkiksi

- muusikoita
- kuvataiteilijoita
- näyttelijöitä
- runoilijoita.

Tutkimuksessa on mukana naisia ja miehiä.

Noin puolet osallistujista

on suomenkielisiä

ja noin puolet ruotsinkielisiä.

Yhden osallistujan äidinkieli
on suomalainen viittomakieli.

Osallistujat ovat kuuroja
ja eri tavoin vammaisia taiteilijoita.
Mukana on esimerkiksi
liikuntavammaisia,
kehitysvammaisia,
ja aistivammaisia ihmisiä.
Jotkut olivat syntyneet vammaisina.
Toiset olivat vammautuneet
lapsena, nuorena tai aikuisena.

Vammaisten ja kuurojen taiteilijoiden mahdollisuudet

Taiteilijaksi tullaan usein
opiskelemalla taidekoulussa.
Joskus vammaisten ja kuurojen ihmisten
on vaikeampi päästä opiskelemaan taidetta
kuin vammattomien ihmisten.

Tutkimuksen osallistajat kertoivat,
että opiskelu ei aina ollut helppoa.
Opiskelu oli hankalaa esimerkiksi silloin,
jos koulu ei ollut esteetön.
Esteettömässä koulussa
kaikkien on helppo opiskella.
On helppo liikkua, kuulla ja nähdä.

Ongelmia voi tulla vastaan
myös taiteilijan työssä.
Vammaisiin ja kuuroihin ihmisiin
kohdistuu monia asenteita
ja ennakkoluuloja.
Yleisö voi ihmetellä esimerkiksi sitä,
miksi laulaja istuu esityksen ajan.
Taidealan ammattilaiset saattavat ajatella,
että vammaiset ja kuurot taiteilijat
eivät voi tehdä samoja asioita
kuin muut taiteilijat.
Esimerkiksi yhtä vammaista näyttelijää
ei otettu teattereihin tai elokuvaan näyttelemään
hänen vammansa takia.

Lisäksi taiteilijan työstä
on vaikea saada
tarpeeksi rahaa elämiseen.
Monet taiteilijat tekevät
taiteen lisäksi muita töitä.
Joillakin taiteilijoilla on eläke,
esimerkiksi työkyvyttömyyseläke.
Eläke voi olla yhtä aikaa
hyvä ja huono asia.
Sen avulla voi elää
ja tehdä taidetta.
Joidenkin taiteilijoiden mielestä
eläke kuitenkin rajoittaa liikaa.
Jos saa eläkettä,
voi saada vain pientä palkkaa.

Taiteilijoiden työhön vaikuttavat
myös vammaisille ja kuuroille ihmisille
tarkoitettut palvelut, esimerkiksi

- henkilökohtainen apu
- tukihenkilö
- viittomakielen tulkkaus
- kuljetuspalvelut
- apuvälineet.

On vaikea tehdä mitään työtä
tai opiskella,
jos nämä palvelut eivät toimi.

Taiteilijapolut

Selvitän tutkimuksessa myös sitä,
millaisia taiteilijapolkuja
tutkimuksen osallistujilla on ollut.
Taiteilijapolku kertoo,
millä tavalla osallistujista tuli taiteilijoita.

Taiteilijapolkuun liittyy esimerkiksi

- millaisia harrastuksia taiteilijoilla on lapsena ollut
- mitä he ovat opiskelleet

- millaisia töitä he ovat tehneet.

Löysin tutkimuksessa

kolme erilaista taiteilijapolkua:

1. tyypillinen taiteilijapolku
2. ”erityinen” taiteilijapolku
3. vammautuminen sysää taiteilijaksi.

Tyypillisessä taiteilijapolussa

taiteilijat ovat harrastaneet taidetta,
kun he olivat lapsia.

He ovat menneet nuorina

opiskelemaan taidetta

ja sen jälkeen

he ovat työskennelleet taiteilijoina.

”Erityisessä” taiteilijapolussa

taiteilijat ovat käyneet

koulunsa erityisopetuksessa.

He ovat opiskelleet jonkin muun ammatin
kuin taiteilijan ammatin.

Koulutuksen jälkeen

he ovat työskennelleet

esimerkiksi työkeskuksessa.

He ovat kuitenkin sattumalta saaneet kuulla

jostakin paikasta tai yhdistyksestä,

jossa myös vammaiset ihmiset

tekevät taidetta.

Sitten he ovat päässeet

mukaan tuohon yhdistykseen

ja alkaneet työskennellä taiteilijana.

Vammautuminen sysää taiteilijaksi -polussa

taiteilijat ovat lapsena harrastaneet taidetta

ja ehkä jopa haaveilleet

taiteilijan ammatista.

He ovat kuitenkin päättäneet

mennä opiskelemaan jotakin muuta

kuin taidetta.

Opintojen jälkeen

he ovat menneet töihin.

Sitten he ovat joutuneet onnettomuuteen

tai sairastuneet.

Heistä on tullut jollakin tavalla vammaisia,
eivätkä he ole voineet
enää jatkaa sitä työtä,
jota he aiemmin tekivät.
Niinpä he ovat joutuneet miettimään,
mitä tekisivät seuraavaksi.
He ovat päättäneet palata taiteen pariin.
He alkoivat esimerkiksi opiskella taidetta,
ja työskentelevät nyt taiteilijoina.

Lopuksi

Monet vammaiset ja kuurot taiteilijat
kohtaavat ongelmia ja jopa syrjintää.

Taiteilijoiden opiskeluun ja työhön
vaikuttavat esimerkiksi

- taidelaitosten ja esiintymistilojen saavutettavuus ja esteettömyys
- taidealan ammattilaisten ja muiden ihmisten asenteet ja ennakkoluulot
- se, miten lasten, nuorten ja taiteilijoiden koulutus on Suomessa järjestetty
- vammaisille ja kuuroille ihmisille tarkoitetut palvelut.

Mielestäni kaikilla pitäisi
olla samat mahdollisuudet
tulla taiteilijoiksi
ja työskennellä taiteilijoina.

Tutkimuksen tulokset kertovat,
että kaikilla ei kuitenkaan vielä ole
samoja mahdollisuuksia.

Siksi kaikkien taiteen kanssa työskentelevien
täytyy yhdessä parantaa
vammaisten ja kuurojen taiteilijoiden mahdollisuuksia.